

شرب خمر چیست ؟

شرب خمر ، در لغت نوشیدن مشروبات الکلی است و این موضوع هم در قانون و هم در شرع جرم است ، چه باعث مستی بشود چه نشود . به صورت کلی مصرف مکرر اعم از خوردن - تزریق - تدخین به صورت زیاد باشد یا کم ، به حالت جامد یا مایع باشد ، همه یک حکم خواهند داشت.

حکم شرب خمر در فقه

در قرآن مجید در آیات متعددی شرب خمر حرام اعلام شده است و مفسران چهار آیه قرآن را مربوط به حکم تحریم شرب خمر می دانند:

۱_ و من ثمرت النخيل والاعنب تتخذون منه سكرت و رزقا حسنا ان فی ذلك لایه لقوم یعقلون

و از میوه های درختان خرما و انگور هم (نوشیدنی) مست کننده و هم رزق نیکو میسازید البته در این امر برای گروهی که تعقل میکنند نشانه روشنی است(سوره نحل آیه ۶۷)

۲_ یا ایهاالذین امنوا لا تقربوا الصلاة و انتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون و لا جنبا الا عابری سبیل حتى تغتسلوا و ان كنتم مرضى او علی سفر او جا احد منكم من الغائط او لا مستم النساء فلم تجدوا ما فتیمموا صعیدا طیبیا فامسھوا بوجوهكم و ایدیكم ان الله كان عفوا غفورا

ای اهل ایمان هرگز در حال مستی به نماز نیاید تا بدانید چه میگویید (میکنید) و نه در حال جنابت (به مسجد آید) مگر آنکه رهگذر باشید تا وقتی که غسل کنید و اگر بیمار بودید یا آنکه در سفر باشید یا قضا حاجتی دست داده باشد یا با زنان مباشرت کرده آید و آب برای تطهیر و غسل نیافتید پس به خاک پاک تیمم کنید آنگاه صورت و دستها را بدان مسح کنید که خدا بخشنده و آمرزنده است(سوره نسا آیه ۴۳)

۳_ یسالونك عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما اکبر من نفعهما و یسالونك ماذا ینفقون قل العفو کذلک ینیب الله لکم الایات للعلکم تتفکرون

درباره شراب و قمار از تو سوال میکنند بگو دران دو گناه و زیان بزرگی است و منافی (از نظر مادی) برای مردم دربردارد ولی گناه آنها از نفع شان بیشتر است و از تو میپرسند چه چیز انفاق کنند؟ بگو از مازاد نیازمندی خود. اینچنین خداوند آیات را برای شما روشن می سازد شاید بیندیشید(سوره بقره آیه ۲۱۹)

۴_ یا ایها الذین امنوا انما الخمر و المیسر و الانصاب و الاسلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون

ای کسانی که ایمان آورده اید همانا شراب و قمار و بت ها و سگ های که برای قربانی نصب شده و چوبه های قرعه ، پلید و از اعمال شیطانی هستند پس از آنها دوری کنید شاید که رستگار شوید (سوره مائده آیه ۹۰)

در میان احادیث ائمه پررنگ ترین آن ها پاسخی است که امام کاظم علیه السلام در مورد سوالی درباره حرمت شراب در قرآن اشاره دارد که بدین شرح است :
علی بن یقظین گفت :

مهدی خلیفه عباسی از امام کاظم پرسید آیا شراب در قرآن حرام است ؟ مردم می گویند نهی شده اما حرام نشده است

امام فرمود شراب در کتاب خدا حرام است

مهدی عباسی پرسید در کدام آیه حرام شده ؟

امام کاظم علیه السلام فرمود این آیه :انما حرم ربی الفواحش مظهر منها و ما بطن والائم والبغی بغیر الحق

بگو پروردگارم فقط کارهای زشت را چه آشکارش باشد و چه پنهانش و گناه تعدی ناحق را حرام کرده است

اما منظور قرآن از کارهای زشت ظاهر عبارت است از زنا آشکارا که پرچم نصب کنند چنانچه زن های بدکاره در جاهلیت پرچم می زدند منظور از کارهای ناشایست باطنی ازدواج با زن پدر است زیرا قبل از بعثت پیغمبر وقتی شخصی میمرد و زن از او باقی میماند پسرش با او ازدواج میکرد اگر آن زن مادر خودش نبود خداوند این کار را حرام کرد اما گناه که در این آیه نام برده شده همان شراب است که خداوند در آیه دیگر میفرماید یسالونك عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس

درباره شراب و قمار از تو سوال میکنند بگو در آن دو گناه و زیان بزرگی است و منافعی (از نظر مادی) برای مردم دربردارد

مهدی عباسی رو به علی بن یقظین کرد و گفت این فتوا مخصوص بنی هاشم است .

نکته قابل ذکر آن است که در انتهای آیه فرموده منافعی هم برای مردم دارد اما کاملاً از لحن آیه برتری و بزرگی ضرر و گناه آن بر منفعت آن غلبه دارد و در این شرایط عقل ایجاب میکند انسان از مسائلی که ضرر آنها بر نفع آن غلبه دارد پرهیز کند همچنان که خداوند در بخشی از این ۲۱۹ بقره به همین موضوع اشاره میکند:

یسالونک عن الخمر والمیسر قل فیہما اثم کبیر و منافع للناس و اثمہما اکبر من نفعہما

درباره شراب و قمار از تو میپرسند بگو در آن دو مطلب هم گناهی بزرگ و هم سود هوایی برای مردم است در حالی که گناه هر دو از سودشان بیشتر است

نظر امام خمینی در تحریرالوسیله درباره شرب خمر

امام خمینی در تحریرالوسیله جلد ۴ صفحه ۲۱۵ میفرماید: «اگر آشامیدن مسکر جهت حفظ نفس از هلاک یا از مرض شدید اضطرار پیدا کند و بیاشامد حد بر او نیست»

مجازات شرب خمر

مصرف مسکر جز مجازات حدی است یعنی در شرع آمده است و در قانون متجلی شده است حد مصرف مسکر طبق ماده ۲۶۵ قانون مجازات اسلامی ۸۰ ضربه شلاق است البته غیرمسلمان که مجاز به مصرف مشروبات الکلی است فقط در صورت تظاهر به مصرف مسکر محکوم به حد می شود البته اگر به صورت علنی مصرف نکند ولی در حالت مستی در معابر یا اماکن عمومی ظاهر شود طبق ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی تعزیرات به مجازات تظاهر به عمل حرام یعنی حبس از ده روز تا دوماه یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می شود نه به مجازات حدی مصرف مسکر.

مستی در رانندگی

رانندگی در حالت مستی طبق بند ۱۰ ماده ۱۰۰ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصداق یکی از تخلفات رانندگی است البته رانندگی در این حالت تقریباً در همه کشورهای دنیا ممنوع و جرم است . مجازات این جرم توقیف وسیله نقلیه حداقل به مدت ۲۱ روز ضبط گواهینامه به مدت ۶ ماه و جریمه نقدی است . البته به غیر از این موارد طبق مواد ۷۱۴ تا ۷۱۷ قانون مجازات اسلامی تعزیرات اگر این نوع رانندگی منجر به قتل یا صدمه بدنی غیر عمدی شود باعث تشدید مجازات راننده می شود.

اثبات جرم شرب خمر

اگر بخواهیم مدعی شویم که شخصی از مسکرات استفاده کرده است باید از طریقی آن را اثبات کنیم یکی از به روزترین و شایع ترین این روشها تست الکل است که معمولاً در اختیار مأموران راهور پزشکی قانونی و سایر مراجع مرتبط قرار گرفته است در این روش فقط کافی است که در این وسیله تنفس کنیم یا به اصطلاح عرفی فوت کنیم تا به صورت آبی مشخص شود که شما از مسکرات استفاده کردید یا خیر؟! در این راستا بخشنامه دادستانی کل کشور در خصوص شرب خمر رانندگان صادر شده است .

از دیگر راه های اثبات جرم شرب خمر اقرار است یعنی شخص مجرم شخصاً با علم و آگاهی و اختیار در مراجع قضایی اقرار به انجام این کار کند که این بالا ترین و قوی ترین دلیل است البته شایان ذکر است اگر شخص اشتبهاً مایه ای را نوشیده باشد و نداند آن مشروبات الکلی است یا مایع دیگر؟ در حالی که واقعا مسکر بوده باشد ، این شخص به رغم اینکه اقرار کند مجازات نمی شود البته باید اشاره کنیم که طبق ماده ۱۷۲ قانون مجازات اسلامی برای اثبات جرم شرب خمر باید شخص مقرر دو بار اقرار کند.

راه دیگر اثبات این جرم شهادت دو مرد عادل بالغ عاقل با ایمان با طهارت مولد و... است که خود شخص آن ارتکاب این جرم را دیده باشند.

مورد آخر در بحث اثبات موضوعی به نام علم قاضی است که در قانون تعریف از آن نشده است ولی باید بدانیم که وقتی قاضی شخصاً با توجه به همه ادله موجود در پرونده به اقرار درونی برسد که شخص مرتکب این جرم شده می‌تواند با این علم به سایر دلایل شخص را مجرم بداند و حکم صادر کند یا در حالت برعکس شخصی را با علم خود بری از ارتکاب جرم بداند.

تخفیف مجازات شرب خمر

همانطور که گفتیم در جرم شرب خمر چه نوعی جرم حدی است توبه قلبی و واقعی به درگاه خداوند موثر است چون این جرم در شهر قابل مجازات و گناه است و اگر قبل از اثبات شخص از لغزش پیش آمده پشیمان شود و در صدد جبران برآید و با توبه خود از این به بعد احکام الهی را زیر پا نگذارد جامعه هم از حق خود که مجازات شخص است میگذرد پس به طور کلی تخفیف مجازات که به بیان بهتر سقوط کل مجازات قبل از اثبات جرم در شرب خمر، اعمال میشود.

مجازات تکرار شرب خمر

اگر کسی چند بار جرم شرب خمر را انجام دهد و حد بر او جاری نشود برای همه آنها یک حد کافی است؛ اما چنانچه کسی چند بار شرب خمر نماید و هر بار حد بر او جاری شود در مرتبه سوم اعدام خواهد شد.

کیفیت اجرای حد شرب خمر

حد یا زدن شلاق بر مرتکب زمانی اجرا می‌گردد که شخص مجرم از حالت مستی بیرون آمده هوشیار باشد زیرا هدف از مجازات در قانون تنبیه او جهت جلوگیری از تکرار جرم است و این هدف در حالت مستی مجرم حاصل نمی‌شود. مرد را در حالتی که ایستاده و زن را در حالت نشسته قرار می‌دهند و صرفاً بر بدن او تازیانه می‌زنند.

آنچه گذشت خلاصه ای از جرم شرب خمر بود ولی شایان ذکر است که در قانون جرم حمل و نگهداری مشروبات الکلی - ساخت مشروبات الکلی - قاچاق مشروبات الکلی - خرید و فروش مشروبات الکلی به صورت جداگانه جرم انگاری شده است.

کلید واژه: شرب خمرچیست - مسکرات - مجازات شرب خمر - تکرار شرب خمر - تخفیف شرب خمر - شرب خمر در فقه - اثبات شرب خمر - مستی در رانندگی - کیفیت اجرای حد شرب خمر.

فرناز ابراهیمی